

Muuttaako pandemia mitään?

Oppiiko ihmiskunta koronaviruspandemiasta jotakin, jonka avulla voisimme ratkaista myös ilmastokriisiä? Vaikuttaako pandemia ihmisten arvoihin tai luontosuhteeseen? Entä talouden ja kuluttamisen malleihin? Uusiuutiset kysyi tätä kiertotalouden asiantuntijoilta, tutkijoilta ja kulttuurivaikuttajilta.

ELINA SAARINEN SCANSTOCKPHOTO, KUVAT

Opettavatko COVID-19-taudin torjuntatoimet ihmiskuntaa kansainväliseen yhteistyöhön? Oppimmeko jotakin, jonka avulla voisimme ratkaista myös ilmastokriisiä ja biodiversiteettikriisiä?

Koronapandemian vaikutuksia talouteen paikataan nyt ennätysmäisillä elvytyspaketeilla. Ylläpitävätkö taloustuet fossiilisiin polttoaineisiin pohjautuvaa toimintaa?

Auttaako pandemia meitä löytämään uusia talouden mittareita BKT:n rinnalle? Voiko kriisi vauhdittaa kiertotaloutta? Voiko pakotetulla pysähtymisellä olla syvällisempiä vaikutuksia siihen, mitä ihmiset arvostavat ja miten he näkevät oman paikkansa maailmassa? Pääsemmekö eroon

ylikuluttamisesta? Kun kalenterit tyhjenivät ja jatkuvan suorituskeskeiseen eteenpäin puskemiseen tuli katkos, voiko tämä olla siemen lineaarisen maailmankuvan muutokselle? Pysähtyykö ihmiskunta miettimään, mihin suuntaan olemme menossa?

Käpertyminen ei ratkaise kriisejä

Koronakriisin myötä useimmat ihmiset eri puolilla maailmaa ovat tulleet tietoisiksi siitä, että jokin suhteessamme luontoon on pahasti pielessä. Toisaalta maailmassa eletään hyvin erilaisissa yhteiskunnissa. Niissä on toisistaan poikkeavia uskomusjärjestelmiä ja suhde tietoon ja tietoisuuden vaikutus toimintaan vaihtelevat niin maiden sisällä kuin maiden välilläkin. Reaktiot koronaan eivät useinkaan ole sitä, mitä rationaalisesti voisi olettaa.

Korona on iskenyt kuitenkin kovaa myös menestyksekkääseen elinkeinoelämään ja rikkaiden maiden julkiseen sektoriin. Niissä etsitään nyt uutta toimintalogiikkaa. Tehokkuuden tavoittelun rinnalle on nousemassa riskienhallinta. Toimintaketjuja ja sosiaalista turvaa mietitään uusin silmin. Tämä voi avata ikkunoita vastuulliselle kuluttamiselle ja järkevöittää globaaleja tuotantoketjuja.

Koronapandemian alkuvaiheessa liputettiin kovasti paikallistuotantoa ja suvereniteettia, mutta pian huomattiin, että käpertyminen on huono ase globaalien kriisien edessä.

Tuotannon kansallistaminen Suomen kaltaisissa rikkaissa maissa huolestuttaa, koska se vie työpaikkoja köyhistä maista. Se on kestäväntöntä etenkin nyt, kun korona on kääntänyt köyhyyden globaalisti nousuun, ensimmäistä kertaa yli 20 vuoteen. Nyt on otollinen aika jalkauttaa kiertotaloutta ja kestävää luonnonvarojen hyödyntämistä myös köyhiin maihin.

Suomessa koronakriisi kaikkine vaikutuksineen on innostanut monet ihmiset nauttimaan luonnosta, ruoanlaitosta ja muutenkin hitaasta elämäntyylistä. Tästä on toki helppo palata aiempaan, mutta sellaisetkin ihmiset, jotka ovat eläneet hyvinkin kulutusvetoista elämää, ovat päässeet kokeilemaan vaihtoehtoa. Tähänastisten tulosten perusteella kokemus on ollut monilta osin positiivinen. Olisi siis järkevää tukea tätä kehitystä edelleen, jotta se vakiintuisi.

Toisaalta työpaikan menetykset ovat heittäneet ihmisiä tilanteisiin, joissa oravanpyörä ei ole enää mahdollinen. Se pysäyttää niin kärsijät kuin kanssaihmiset miettimään kriisin juurisyytä ja sitä, miten rakentaa turvallinen elämä niukoissakin

Eeva Furman
professori, Suomen ympäristökeskuksen ympäristöpolitiikka-keskuksen johtaja, kestävyyspaneelin puheenjohtaja

olosuhteissa, esimerkiksi miten jakaa tavaraa ja kokemuksia enemmän toisten kanssa. Se on kiertotalouden perustaa.

Koronakriisi on tuonut esille, että tarve kestäväälle kehitykselle ei liity pelkästään ilmastomuutokseen vaan on laajempi. Ongelmat, kuten eriarvoisuus, ekosysteemit, ilmastomuutos ja jätteet ovat kietoutuneita toisiinsa ja kaikkeen muuhun, mitä ihmiskunnan toimintaan kuuluu.

Koronaepidemiasta kasvoi kokonaisvaltainen pandeeminen kriisi.

Olemme nyt uudistumisen risteyskohdassa, jossa on mahdollisuus muuttaa kehityksen kurssia kestäväksi. On kuitenkin niitä – maita, yrityksiä, ihmisiä – jotka eivät usko kurssinmuutokseen eivätkä sitä edistä, päinvastoin. Nyt jos koskaan tarvitaan tiedon ja yhteiskunnan kansainvälistä yhteistyötä, jotta siirtymä kestävämmille poluille on mahdollista.

ON NIITÄ, JOTKA EIVÄT EDISTÄ KURSSIN MUUTOSTA, PÄINVASTOIN.

Kestävälle taloudelle aukeni tilaisuus

Ihmiskunnan toiminnan sopeuttaminen planetaariisiin rajoihin on valtava mutta välttämätön tehtävä. Kansalaisia haastetaan suunnittelemaan hyvän elämän tavoittelua nykyistä eettisemmin siihen, mitä ihminen aidosti tarvitsee tyydyttääkseen ihmisen universaaleja tarpeita sekä sen tiedostamiseen, mikä on aidosti niukkaa, jotta siitä riittää kaikille.

Viime vuosikymmenten kehitys on korostanut materiaalista vaurauskäsitystä sekä liiallista luottamusta yksilön omiin kykyihin ratkaista ylikulutuksen ongelmaa. On totuttu harjoittamaan ja jopa vaatimaan oikeutta kuluttaa ilman rajoituksia. Suoritus- ja kulutuskeskeinen elämäntapa on johtanut ekologisesti kestävämmään ja myös jatkuvaa tyytymättömyyttä ruokkivaan noidankehään.

Koronakriisi on mullistanut ulkoisen maailmamme normaalin järjestyksen. Isot palat heiluvat arjessa ja yhteiskunnallisessa todellisuudessa. Kriisi on tuonut monille huolta

toimeentulosta ja läheisten hyvinvoinnista. Sosiaalisten ja taloudellisten ongelmien kanssa kamppailevien elämästä on voinut tulla entistä ahdistavampaa.

Mutta kriisillä on myös toisenlaiset, toivoa herättävät kasvot. Yhteisöllisyys, auttaminen, hoiva ja kasvatusta ovat saaneet lisää sijaa sekä arjessa että yhteiskunnallisessa keskustelussa. Kriisikokemus on yhteinen, ja taistelu yhteistä uhkaa vastaan tuo tunnetta samassa veneessä olemisesta. Havahdutaan siihen, mikä on tärkeintä elämässä ja missä todelliset yhteiskunnalliset epäkohdat sijaitsevat. Kriisi auttaa laittamaan hyvinvointiyhteiskunnan kansalaisten elämää perspektiiviin suhteessa maapallon heikko-osaisempien tilanteeseen.

ON TOTUTTU VAATIMAAN OIKEUTTA KULUTTA ILMAN RAJOITUKSIA.

Maria Joutsenvirta
kauppätieteiden tohtori, Aalto yliopiston Sustainability in Business -ryhmän tutkija ja oppimismuotoilija

Taistelu koronaan vastaan tuo monille toivoa siitäkin, että mahdolliseksi ajateltu systeeminen muutos voi olla mahdollinen. Demokraattinen oikeusvaltio kykenee tarvittaessa tekemään nopeasti dramaattisia toimenpiteitä. Yritysmaailmasta löytyy ketteryyttä uusien toimintamallien luomisessa. Kansalaisyhteiskunnan muutoshalulle on syntynyt aktivoitumiskanavia.

Poikkeusajan vauhdittama itseorganisoituva yhteistyö voi osoittautua muutoksen ydintäidoksi. Innovaatiot, muutostyökalut edistävät ratkaisut syntyvät usein alhaalta ylös paikallisten ihmisten tarpeista käsin. Syntyy vaihtoehtoja, jotka luovat yhtä aikaa ihmisille turvaa, luonnon elinvoimaa ja yhteiskuntaan paljon kaivattuja uusia työpaikkoja. Omavaraisuutta lisäävä kumppanuusmaatalous sekä hajautettujen ja älykkäiden energiaratkaisujen paikalliskokeilut ovat näistä hyviä esimerkkejä. Kestävämmille talousmalleille on avautunut mahdollisuuksien ikkuna, jota ei kannata hukata.

Talous ei kestä kulutuksen hidastumista

Pandemia osoittaa nykyisen talousmallin tehottomuuden planeetalla, jonka olosuhteet vaikeutuvat jatkuvasti kes-tävyys- ja ekokriisin pahentuessa. Koronan kaltaisia shokkeja on luvassa vuosi vuodelta enemmän. Nykyisen talousmallin ylläpito käy yhä mahdottomammaksi.

Talousjärjestelmämme vaatii jatku-vaa kasvua, joka tehdään etupäässä kulutuksella. Kun kulutus hiljenee, meitä maanitellaan ja manipuloidaan kuluttamaan yhä raivokkaammalla markkinoinnilla ja yhä typerämillä, itsekeskeisemmällä ideoilla. Jälkim-mäisestä hyvä esimerkki on lentoyhtiö, joka matkustusrajoitteiden vuoksi käy lennättämässä ihmisiä suihku-koneella ympyrää taivaalla, koska se "auttaa matkakuumeeseen".

Mutta ehkä jossain vaiheessa ihmiset alkavat laajemminkin kysellä, että jos talous ei kestä muutaman kuukauden hidastumista ja jatkuvan kulutuksen rauhoittumista, miksi ihmeessä se on meidän mielestämme jotenkin hyvä malli. Miksi suostum-me siihen, että jokainen tulee ansaita hyvinvointinsa henkilökohtaisella työpanoksella, kun työnteko on yhä useammalle vaikeaa, vaarallista tai jopa mahdotonta?

On vaikea sanoa, muuttaako pandemia kuluttamista aiempaa vastuullisemmaksi.

Kehitys ei näytä hyvältä: useat valtiot, kuten Ruotsi ja Yhdysvallat, ovat ennemmin valmiita uhraamaan omia kansalaisiaan pitämällä yhteiskunnan auki ja talouden pyörät rullaamassa kuin muuttamaan toimintatapojaan.

Kevään päästöjen lasku on otettu takaisin kiinni eikä eläintuotantoon ole vielä kukaan puutunut, vaikka sen merkitys virushautomoina ja pan-

Liikka Kivi
stand up -koomikko,
kirjailija ja
käsikirjoittaja

demioiden synnyttäjänä on täysin päivänselvä.

Myöskään valtioiden tarjoamissa elvytyspaketeissa ei näy vielä muu-tosta: EU sitoi lopulta vähemmän kriisirahaa ilmastokriisin hoitoon kuin alun perin oli aiottu. Suomi puolestaan antoi Finnairille kunnan klöntin rahaa vailla mitään vaatimus-ta toiminnan muuttamisesta vastuul-lisemmaksi. Eli ainakaan yritysten ja valtioiden toiminnassa en ole huo-mannut vaadittavaa asennemuutosta.

Kansalaisten parissa tilanne on onneksi hieman parempi: kesällä julkaistussa kyselyssä kävi ilmi, että koronakriisin aikaan suomalaiset viettivät enemmän aikaa luon-nossa ja kokivat luontosuhteensa parantuneen.

Jos tämä ajattelun muutos saadaan heijastumaan yritysten ja valtioiden toimintaan, muutosta tulee, mutta jos maailma jatkaa samaa rataa pande-mian väistyttyä, muutos jää tilapäi-seksi parannukseksi ja katoaa sitten.

Opimme koronakriisin torjuntatoi-mista ainakin sen, että monet valtiot kykenivät akuutissa kriisitilanteessa toimimaan yhteistyössä ja auttamaan toisiaan. Toisaalta se masentava tosiseikka vain vahvistui, että tietyt valtiot ja niiden populistiset johta-jat voivat näinkin konkreettisen ja ilmiselvän kriisin edessä väistellä tosiasioita ja antaa omien kansalais-tensa kuolla.

Uskon, että näin ilmastokriisikin hoidetaan tulevaisuudessa: konkreet-tisiin toimiin ryhtyviä maita on yhä

enemmän, mutta jarruvaltiot pysty-vät pilaamaan muiden tekemää työtä.

Toisaalta solidaarisuudellakin näkyy olevan rajansa: eurooppalai-set kyllä mieluusti auttavat toisiaan, mutta Afrikan koronatilanne meitä ei ole suoranaisesti kiinnostanut tip-paakaan. Myös pandemian ratkaisu-tekijöiden, lääkkeiden ja rokotteiden, osalta näkyy tarvetta hamstrata va-rastot itselleen muiden nenän edestä sen sijaan, että tehtäisiin tasapuolista yhteistyötä.

Kuitenkin toivoa näkyy. Korona-kriisi on konkretisoitunut monelle sitä, mitä ekokriisi käytännössä tarkoittaa: mitä ahtaammalle luonnon ajamme, sitä epästabiliimpi paikka maapallos-ta tulee elää. Korona on vaikutuksil-taan kuitenkin melko lievä pandemia ja silti se on laittanut sivilisaation lyhyessä ajassa täysin sekaisin. Tä-män myötä jokaisen lienee helpompi kuvitella, millaista elämä on sitten, kun pandemian lisäksi ruokaturva heikkenee, ilmastopakolaisten määrä kasvaa vuosi vuodelta, sisäiset jännit-teet kasvavat, äärisäät lisääntyvät ja niin edelleen. Tämän ymmärtäminen todennäköisesti myös työntää ihmi-siä kohti päättäväisempää toimintaa ekokriisin torjumiseksi.

Samalla olemme myös nähneet sen, että valtiot ja yritykset ja kan-salaiset kyllä kykenevät toimimaan päättäväisesti yhdessä kriisin torjuak-seen. Onkin kysyttävä, miksi niin ei tehdä ekokriisin kohdalla, vaikka se on paljon vaarallisempi ja monimut-kaisempi ongelma.

**JOS TALOUS EI KESTÄ JATKUVAN KULUTUKSEN
RAUHOITTUMISTA, MIKSI IHMEESSÄ SE ON
MEIDÄN MIELESTÄMME HYVÄ MALLI?**

Rutiinimatka kailu kyseenalaistui

Koronakriisin synty koros-ti keskinäisriippuvuuksien merkitystä, kun virus levisi laajasta toiseen ja maasta toiseen. Tässä on tärkeä oppimisen paikka: viheliäisiä ja yhteen kietoutuvia ongelmia ei pystytty hallitsemaan, ellei riittävän suuri määrä toimijoita eri puolilla maailmaa ota riskejä tosissaan jo ennen kuin vahingot ovat silminnähäviä.

Emme voi odottaa, että mikään yksittäinen sankari ratkaisisi ongelmat, eikä siksi vastuutakaan voi vierittää yksin kiinalaisille, viranomaisille tai yksittäisille kansalaisille tai kuluttajil-le. Eri tasojen ja toimijoiden yhteis-ponnistelu on ratkaisu myös muihin ympäristökriiseihin.

Omalla tavallaan koronakriisi korostaa kiertotalouden biologista ulottuvuutta, joka usein unohtuu. Luonnossa kaikki kiertää. Viruksen dynamiikka takaa sen, että tauti kiertyy takaisin, vaikka se saataisiin kuriin tietyssä naapurustossa, maassa tai mantereella.

Korona onkin oikeastaan hyvä esimerkki siitä, miten haastavaa on saada sosio-biologisten ja teknisten komponenttien muodostama dynaa-minen systeemi toimimaan halutulla tavalla.

Selvää on, että yhtä systeemin osa-aluetta tarkkailemalla ei opti-mointi onnistu, eikä esimerkiksi BKT riitä siksi yhteiskunnallisen toiminnan mittariksi. Vaarana on, että paniikkitunnelmissa talouden elvytyksessä kuitenkin katse kiinni-tetään BKT:n kaltaisiin vanhoihin mittareihin, jolloin oleellisemmat mittarit vaikkapa luonnonvarojen kulutuksesta voivat jäädä huomiotta.

Ehkä eniten toivoa herättävä opetus pandemian hallinnasta on se, että politiikka ei olekaan kuollut. Ennen pandemiaa tuntui usein siltä, että terävimmätkin tutkimuksen esittämät varoitukset yhteiskunnan kestävämmästä suunnasta tylsisty-vät talouspuheen muuriin.

Suomessa ja muissa maissa toteute-tut nopeat toimet koronan hallitsemi-seksi näyttivät, että rajujakin toimia voidaan tarvittaessa toteuttaa mää-rätietoisesti. Vastaavan kaltaiselle,

**EMME VOI ODOTTAA
YKSITTÄISEN SANKARIN
RATKAISEVAN
ONGELMAT.**

Jari Lyytimäki
erikoistutkija,
dosentti, Suomen
ympäristökeskus,
ORSI-hanke

mutta hallitummin ja rauhallisem-min toteutetulle poliittiselle määrä-tietoisuudelle on selvä tarve myös luonnonvarakriisin hallinnassa.

Osa ihmisistä näyttää havahtu-neen pohtimaan elämänmenon mielekkyyttä ja hyvinvoinnin perusedellytyksiä. Rutiininomaisen ulkomaan loma- ja työmatkailun kyseenalaistaminen on tästä ehkä ilmeisin esimerkki. Tällä voi olla ar-vaamattomankin isoja vaikutuksia, jos koronapysäytys on niin pitkälli-nen, että uudenlaisia rutiineja ehtii syntyä.

Luontosuhteen rakentuminen on pitkäaikainen prosessi, ikään kuin yhteiskunnan pohjavirta. En usko mikään yksittäisen tekijän voivan nopeasti ja yksinään kääntää tällais-ten isojen pohjavirtojen suuntaa. Koronapandemia on yksi iso huu-tomerkki lisää aiempien varoitusten perään.

Oleellista on se, miten koronakrii-sin yhteydet esimerkiksi ilmaston nopeaan muuttumiseen, elonkirjon katoon sekä käyttökelpoisten luon-nonvarojen hupenemiseen osataan hahmottaa. Yritetäänkö palata niin sanottuun entiseen normaaliin, vai uskalletaanko hakea kehitykselle uusia ja kestävämpiä uomia?

Pandemiaa edeltänyt elämäntapa on käymässä mahdottomaksi

Haluaisiin nähdä koronapande-mian kriisinä, jossa on kään-teentekevän muutoksen mah-dollisuus. Se on epäilemättä saanut osan ihmisistä punnitsemaan luontosuhdettaan ja kuluttamisen tapojaan: tarvitsenko tätä kaikkea?

Koronatilanne ei ole välttämättä antanut eväitä ilmastokriisin kan-sainväliseen ratkaisemiseen, sillä torjuntatoimia on tehty pääasiassa yksittäisten valtioiden tasolla. Se on kuitenkin osoittanut, että luonnon-varojen kestämaton kulutus lisää pandemioiden riskiä, ja että jyrkätkin rajoitustoimet ovat hätätilanteessa mahdollisia. Esimerkiksi matkustus-rajoituksia voitaisiin tulevaisuudessa käyttää ilmastohätätilan suitsimiseen.

Pandemian alkuvaiheessa kasvoi myytti luonnon elpymisestä. Villieläimiä vaelteli kaupungeissa, moni jakoi valeutiseksi osoittautunutta kuvaa delfineistä Venetsian kanaaleissa. Muovijätteen määrä lähti kuitenkin kasvuun, ja salametsästys ja laittomat metsänhakkuut ovat lisääntyneet

alueilla, joilla ihmiset ovat menettä-neet toimeentulonsa koronan vuoksi. Pandemia ei ole ollut mikään maa-ginen korjausliike luonnolle.

Näen kaksi tietä eteenpäin: voimme lähteä rakentamaan kestävämpiin valintoihin perustuvaa maailmaa, jotta vastaavat kriisit vältettäisiin tulevaisuudessa, tai voimme yrittää palata pandemiaa edeltäneeseen elä-mäntapaan. Ilmastohätätila on niin akuutti, että jälkimmäinen on muut-tumassa mahdottomaksi. Ihminen on kuitenkin rakennettu psykologisesti niin, että tuttuus luo turvallisuuden tunnetta. Siksi saatamme nähdä yri-

Emmi Itäranta
kirjailija

tyksen palata vanhaan ennen kuin meidän on pakko valita uusi suunta.

Uskon muutosten pitkäikäisyyden riippuvan pandemian kestosta. Jos yhteiskuntaa joudutaan sulkemaan ja avaamaan moneen kertaan, ei jää muuta vaihtoehtoa kuin raken-taa uusia käytäntöjä. Esimerkiksi etätyöskentelyn ja virtuaalisten kulttuuritapahtumien soisin jäävän pysyväksi osaksi maailmaa.

Toivon myös ympäristöystävälli-sempien vaihtoehtojen korvaavan lentomat-kustuksen. Rautatieyhteyk-sien parantaminen Euroopassa on mielestäni askel oikeaan suuntaan.

**SAATAMME NÄHDÄ YRITYKSEN
PALATA VANHAAN ENNEN KUIN
MEIDÄN ON PAKKO VALITA
UUSI SUUNTA.**

Sama juurisyy luo epidemiat ja ilmastokriisin

Koronaviruspandemia on ajanut maailman täysin poikkeukselliseen tilanteeseen. Pandemia on aiheuttanut inhimillistä kärsimystä ja kuolemaa, johtanut mittaviin yhteiskunnallisiin muutoksiin ja taloudelliseen ahdinkoon. Pandemian seuraukset ovat vakavia ja jatkuvat vielä pitkään.

Pandemia on saanut monet meistä myös tarkastelemaan uudelleen perimmäisiä arvojamme. Poikkeustilanteen myötä olemme ymmärtäneet entistä kirkkaammin läheisten ihmisten ja lähellä sijaitsevan luonnon merkityksen. Vanhaa sanontaa muunnellen: välillä pitää mennä lähelle nähdäkseen kauas.

Ihmisten tapa hyödyntää ja hyväksikäyttää luontoa muodostaa ison uhan myös terveydellemme. Useat epidemiat ja tautiesiintymät ovat saaneet alkunsa siitä, että tauti on levinnyt villi- ja kotieläimistä ihmisiin. Metsäkato, elinympäristöjen pirstoutuminen, villieläinten elintilan pieneneminen ja luonnonvarojen kestävä käyttö nostavat riskiä uusien, eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien leviämiseen.

Pandemia on osoittanut, että meidän täytyy muuttaa pysyvästi tapaa, jolla suhtaudumme luontoon. Meidän on käynnistettävä laaja yhteiskunnallinen muutos, jonka seurauksena luontoa ja luonnonvaroja ei enää tuhlaa ja tuho.

Liisa Rohweder
pääsihteeri,
WWF Suomi

Jo keväällä maailmalta kantautui uutisia siitä, kuinka ilma oli puhdistunut monella alueella tai villieläimet olivat palanneet kaupunkeihin niiden hiljentyessä. On totta, että pandemialla on ollut vaikutus ympäristöön: se on nimittäin pienentänyt ihmiskunnan ekologista jalanjälkeä. Tänä vuonna maailman ylikulutuspäivä oli 22. elokuuta. Se on yli kolme viikkoa myöhemmin kuin viime vuonna.

Kriisi on osoittanut, että kulutuksen muuttaminen on mahdollista lyhyessäkin ajassa. Ylikulutuksen väheneminen kriisin kautta ei kuitenkaan ole toivottavaa, vaan kestäviin tuloksiin tarvitaan johdonmukaisia politiikkatoimia.

Nyt on aika tunnustaa, että ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden hupeneminen ovat ihmiskunnan hyvinvointia vähintäänkin yhtä voimakkaasti koettelevia kriisejä kuin koronapandemia.

Tuoreen tutkimuksen (National Bureau of Economic Research) mukaan lämpötilan nousun seurauksena ihmisiä tulee kuolemaan yhtä paljon tai jopa enemmän kuin kaikkiin tartuntatauteihin yhteensä, jos ilmastoa lämmittäviä päästöjä ei saada hillittyä.

Monimuotoisuuden heikkenemisen yhtenä ilmentymänä on pölyttäjäkato. 70% viljelykasveista vaatii pölyttäjää. Jos pölyttäjäkato etenee, ihmiskuntaa kohtaa ennennäkemätön nälkä. Ruoantuotantomme, kuten myös kaikki muut toimintomme, ovat vahvasti riippuvaisia terveestä luonnosta.

Pandemia on saanut poliittiset päätöksentekijät liikkeelle. Monet toimet pandemian torjumiseksi osoittavat, että järeitä toimia voidaan saada aikaan nopeallakin aikataululla. Suomessa, kuten muissakin maissa mietitään myös ratkaisuja talouden elvyttämiseksi.

Kaikki elvytystoimet olisi nyt osoitettava sellaisiin toimintoihin, jotka samalla edistävät ilmastonmuutoksen torjuntaa ja luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Näin toimiesamme ratkaisemme kolme kriisiä samanaikaisesti.

On tärkeää ymmärtää, että suojelella ympäristöä suojelemme myös ihmisiä, sillä samat syyt, jotka edistävät zoonoosien leviämistä, heikentävät luonnon monimuotoisuutta ja kiihdyttävät ilmastokriisiä.

Yhdessä voimme luoda maapallon, jossa ihmiset ja luonto elävät tasapainossa.

**ILMASTONMUUTOS KOETTELEE
IHMISKUNNAN HYVINVOINTIA
VÄHINTÄÄN YHTÄ VOIMAKKAASTI
KUIN KORONAPANDEMIA.**

Kestävän huomisen viimeinen tilaisuus

Koronashokin juurisyy on, että ihminen ei koe enää olevansa osa luontoa, vaan näkee luonnon resurssina, jota voi loputtomasti hyödyntää ja heittää pois käytön jälkeen. Pandemia pakottikin ihmisen pohtimaan suhdettaan luontoon.

Rajoitusten aikana kulutus ja kasvihuonekaasupäästöt putosivat merkittävästi – mutta vain hetkellisesti. Vuoden 2020 päästöt ovat kokonaisuudessaan korkeintaan seitsemän prosenttia alle viime vuoden ja tämänkin edellyttäisi, että globaali talous olisi syvässä taantumassa loppuvuoden. Alenema on siis enimmillään juuri sen verran kuin vuotuisten päästövähennysten tulisi olla 1,5 asteen tavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2030 saakka.

Pandemian rohkaiseva puoli on ollut se, että ihmisten usko tieteeseen – lääketieteeseen – on ollut ilmeinen. Lisäksi sokea usko siihen, ettei mitään ikävää ei voi sattua omalle kohdalla, koki kolauksen. Ehkäpä tämän seurauksena oppisimme suhtautumaan vielä suurempaan kriisiin:

globaaliin kestävyyskriisiin, haudannakavasti. Nähtäväksi jää.

Suurin pandemian tuoma toivo ilmastokriisin ja luontokadon näkökulmasta on se, että valtiot käyttävät tuhansia miljardeja euroja ja dollareita taloutensa jälleenrakentamiseen. Jos niillä rakennettaisiin parempaa, hiilineutraalia kiertotalousyhteiskuntaa, voitaisiin samalla kitkeä eriarvoisuutta ja luoda uutta hyvinvointia. Jos taas palataan vanhaan, päästöjä aiheuttavaan ja luonnonvarojen tuhlaavaan toimintaan, alkaa aika sivilisaation ylläpidon näkökulmasta loppua.

Ikävä kyllä kuitenkin näyttää siltä, että huomattavasti suurempi osa

Mari Pantsar
Sitran Hiilineutraali
kiertotalous -teeman
johtaja

**JOS PALATAAN VANHAAN,
TUHLAAVAAN TOIMINTAAN,
SIVILISAATIOMME AIKA
ALKAA LOPPUA.**

Ilmasto ei voi odotella koronan jälkeistä aikaa

Koronaa hoidettaessa on ollut selvää, että kaikki mahdollinen vahinkojen minimoimiseksi tehdään. Varsinkin kriisin alussa päätöksenteossa vallitsi jopa harvinaisen yksimielisyys. Ilmastokriisin kohdalla samaa kiireellisyyttä ei ole näkynyt retoriikassa tai tahtotilassa, vaikka aikaa on ollut vuosia ja seuraukset ovat koronapandemiaakin tuhoisampia.

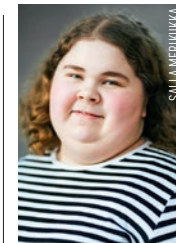
Toivon, että korona voisi näyttää meille, että kiireellisten päätösten tekeminen on tahdosta kiinni. Koronan kohdalla voimme enää yrittää silotella seurauksia, mutta ympäristöpolitiikassa olisi vielä mahdollista tehdä ratkaisevia päätöksiä ennen todellista katastrofia.

Koronan ilmastovaikutus itsessään jää minimaaliseksi, joten olennaista onkin juuri sen aiheuttama muutos politiikassamme ja ihmisten toimintatavoissa. Ajatus käännekohdasta luontosuhteessamme luo toivoa, vaikka kovin optimistisesti suhtaudukaamme kykyymme ottaa tästä opiksi.

Osaltaan akuutti koronakriisi näyttääkin jopa vähentäneen kunnianhimoa ilmaston suhteen. Mediatilan on vallannut pandemia ja ilmasto on jäänyt taka-alalle. Päätöksenteossa keskitytään talouden elvytykseen ja kriisin hoitoon ilmaston kustannuksella. Tästä olen huolissani, koska ilmasto ei voi odotella asialistalla koronan jälkeistä aikaa, vaan toimia tarvitaan jatkuvasti. Jokainen menetetty päivä vähentää käytettävissä olevia keinoja.

Asennemuutoksen lisäksi keskeisin koronan positiivinen ilmastovaikutus liittyynekin juuri elvytykseen. Kun rahaa ollaan nyt käyttämässä monenlaisiin investointeihin, pitäisi se ehdottomasti kerralla käyttää ympäristön kannalta kestävästi. Näin ilmasto voisikin parhaimmillaan saada sellaisia panostuksia, joille muuten tuskin olisi löytynyt poliittista tahtoa. Pahinta olisi, jos kriisin jälkeä korjataan pahentamalla toista kriisiä.

Koronankin kohdalla niin vahinkoja kuin kriisistä selviytymistä

Sara Nyman
nuorten ilmasto-
delegaatti, Ilmasto-
politiikan pyöreän
pöydän varapuheen-
johtaja

arviodaan nimenomaan talouden näkökulmasta. Tärkeää olisi kuitenkin vihdoinkin alkaa tarkastella yhteiskuntia myös muilla mittareilla, ottaen huomioon esimerkiksi kriisien aiheuttaman inhimillisen kärsimyksen, luonnon itseisarvon ja kestävästi hyvinvoinnin.

Muutos ei ole tapahtunut vielä, mutta uskon, että koronakriisi voi herättää meidät ajattelemaan, mitä kestävästi hyvinvointivaltioon oikeastaan kuulukaan. Mitä jää jäljelle, kun talous pysähtyy? Mikä on aidosti arvokasta? ●

**PAHINTA OLISI,
JOS KRIISIN JÄLKIÄ
KORJATAAN
PAHENTAMALLA
TOISTA KRIISIÄ.**